

Creatieve ‘boost’ via Socratische intervisie of Talking Stick

Auteur: Inge Remmers-Wopereis

Innovatie is onlosmakelijk verbonden met creativiteit. Door creatief te zijn komen mensen tot nieuwe ideeën. Maar soms lijkt die creativiteit plotseling ‘op’: we lopen vast, zitten gevangen in onze eigen gedachten over een bepaald idee, en tot overmaat van ramp geven de mensen die we om ondersteuning vragen, ook nog eens niet thuis, of lijken de essentie van het probleem niet te begrijpen.

Volgens coach en trainer Stanley van Maaren is de creativiteit op zo’n moment niet écht op. We hebben waarschijnlijk alleen ons vermogen om ingevingen of inspiratie te ontvangen even ‘on hold’ gezet - om welke reden dan ook. Intervisie kan in zulke gevallen helpen: ‘het is een beproefd middel om een patstelling te doorbreken, zicht te krijgen op blinde vlekken en ruimte te scheppen voor nieuwe denkrichtingen.’

Als professioneel begeleider van de IPR-intervisiesessies (zie ook Kort Nieuws) bepleit Stanley twee methoden voor intervisie: de *socratische methode* en de *Talking Stick*.

Lees verder>

Stanley: ‘ik vind het altijd heel krachtig als iemand - met alle kwetsbaarheid die daarbij hoort - durft te zeggen: “dit is mijn idee, waar ik 100% voor ga, maar ik loop erin vast, ik loop te knoeien, ik weet niet meer hoe ik met dit project verder moet.” Dat is zo menselijk, zo warm, zo gekend. Vaak zijn het personen die van zichzelf veel verwachten en van wie de omgeving veel verwacht. Het kan dan voelen als gezichtsverlies: je hebt al die tijd keihard aan het project gewerkt en nu sta je op het punt om het aan de wilgen te hangen.’

Open vragen

Een dergelijke patstelling kan worden doorbroken via de socratische methode van intervisie, aldus Stanley. Een gespreksvorm waarbij één persoon een casus inbrengt, een vraagstuk waar hij of zij in relatie tot zijn project of werk mee worstelt. De overige deelnemers mogen, nadat ze zo empathisch mogelijk naar het verhaal hebben geluisterd, louter open vragen stellen. Om daarmee degene die het probleem heeft ingebracht te helpen. Stanley: ‘dat stellen van open vragen blijkt nog verdraaid moeilijk. De deelnemers hebben toch vaak de neiging om voor de probleeminbrenger te gaan denken en goedbedoelde adviezen te geven. Juist dat is níet de bedoeling. Het gevaar is namelijk dat al met oplossingen wordt gekomen, nog voordat de essentie van een probleem duidelijk is. Dat kan de creativiteit en inventiviteit blokkeren en bemoeilijkt het vinden van oplossingen.’

Loslaten

Dit legt direct het belang bloot van professionele begeleiding bij socratische intervisie.

Stanley: ‘Je zou kunnen zeggen dat ik als “randvoorwaarde” aanwezig ben, de deelnemers doen het werk zelf. Wel roep ik regelmatig: “mensen, jullie zijn nu aan het helpen; terug naar waar we hier voor zitten: het stellen van open vragen.” De deelnemers leren van Stanley erop te vertrouwen dat in de vragen die ze stellen, voldoende informatie wordt meegeleverd die de probleeminbrenger verder helpt in zijn proces: ‘Ik zeg altijd: “ga er niet direct bovenop zitten. Het is een kwestie van durven loslaten, de tijd heeft immers een bepaalde uitwerking.” Ik gebruik ook wel de parallel met de natuur. Zou je een cocon openpulken in de hoop een vlinder “te helpen” tot wasdom te komen? Het resultaat is een kreupel exemplaar dat nooit zal vliegen. Wij mensen proberen te veel aan de buitenkant te regelen en in te grijpen. Wanneer we het aandurven om vaker dingen “van binnenuit” te laten plaatsvinden en durven te

vertrouwen op het proces, levert ons dat meer op dan we ooit voor mogelijk hadden gehouden.’

Blinde vlekken

Het ging de griekse filosoof Socrates (5^e eeuw voor Christus) niet om het geven van het enige juiste antwoord, hij wilde dat mensen leerden zelf hun eigen antwoorden te geven op de vragen die hen bezighielden. Stanley: ‘je weet nooit precies wat het stellen van open vragen teweegbrengt, dat maakt socratische intervisie in zekere zin spannend, maar negen van de tien keer krijgt de probleeminbrenger, nog tijdens of na de intervisiesessie, zicht op blinde vlekken (“daar heb ik nog nooit over nagedacht”), neemt hij of zij eigen denkpatronen in heroverweging of gaat ineens nieuwe perspectieven zien.’

Een intervisiesessie duurt gemiddeld twee uur inclusief korte koffie-breaks, waarbij het ‘verboden is’ om verder te praten over de materie: ‘het mag gaan over de kinderen, de vakantie, wat je het komend weekend gaat doen, zolang men maar loskomt van het onderwerp.’ Uiteindelijk stelt de probleeminbrenger zelf vast wanneer hij (of zij) voldoende informatie heeft gekregen op basis van de open vragen die zijn gesteld. De sessie wordt afgesloten en het ‘huiswerk’ gaat mee onder de arm. Door thuis of op het werk in alle rust opnieuw naar de problematiek en de informatie die de open vragen heeft opgeleverd te kijken, gaat de creativiteit weer stromen en vindt de probleeminbrenger over het algemeen zelf de optimale oplossing(en).

Veilig

Op de vraag of intervisie niet bedreigend kan zijn – de probleeminbrenger krijgt tenslotte een soort tribunaal tegenover zich – redeneert Stanley: ‘het gaat om de intentie: uitgangspunt is dat de overige deelnemers vanuit een integere houding het proces ingaan, als waren zij de beste vrienden van de probleeminbrenger. In zo’n geval is de setting altijd veilig en voelt vertrouwd. Daarbij ligt overigens wel weer het risico op de loer van te lief en te zacht zijn. Daarvoor ben ik er als procesbegeleider bij. Om de overige deelnemers op de juiste momenten uit te dagen. Als goede vrienden ben je immers eerlijk tegen elkaar en dat betekent soms dat je hard moet zijn.’

De indiaanse Talking Stick

Een andere krachtige intervisiemethode die mensen helpt om samen een probleem op te lossen is de Indiaanse Talking Stick. Hoe werkt het? Stanley: ‘De deelnemers zitten in een cirkel op stoelen, met beide voeten op de vloer in een actieve houding. De Talking Stick (dit kan een origineel houtgesneden Indiaans exemplaar zijn, maar ook een symbolische, bijvoorbeeld een potlood, een krijtje of een sleutel) ligt in het midden. Stilte is heel erg belangrijk. We moeten rustig zijn en innerlijk stil voordat we goed naar anderen kunnen luisteren. Soms duurt de stilte enige minuten voordat iemand de Talking Stick, het voorwerp, pakt en vanuit zijn hart begint te vertellen wat hem bezighoudt, of dat nu de voortgang van een project is of dat hij slecht geslapen heeft, kernachtig, kort, duidelijk. Daarna legt hij de Talking Stick weer in het midden neer. Meestal blijft het dan weer een tijdje stil, tot er iemand anders is die de Talking Stick oppakt om, opnieuw na een stilte, vanuit het gevoel, te vertellen wat hij of zij heeft gehoord, mogelijk ook ‘gevoeld heeft onder de woorden’ van de eerdere spreker. Dit wordt met elkaar gedeeld. Men probeert elkaars verschillende opvattingen via wederzijds respect en inleven te begrijpen. Vaak is dat nieuw voor de mensen. We verkiezen in ons jachtige wereldje nu eenmaal vaak de discussie boven de dialoog, het wezenlijke contact.’ Door even stil te zijn gebeurt er iets en ben je beter in staat ‘intelligenter’ te spreken vanuit jouw denken en jouw gevoel.’

Bizonjacht

Wat de Talking Stick tot een diepgaande belevens maakt volgens Stanley is dat de deelnemers de gelegenheid krijgen niet alleen vanuit het denken, maar ook vanuit het gevoel te reageren: 'het nodigt je uit om je eigen diepste, en daarmee meest intelligente, waarheid te spreken. En omdat er zo respectvol wordt geluisterd en gesproken voelen mensen zich begrepen. Dan gebeurt er iets bijzonders: als iedereen zich begrepen voelt - wat overigens niet wil zeggen dat je het per sé met de ander eens moet zijn - groeit wederzijds respect en worden mensen creatief, is er ruimte voor nieuwe ideeën. Er wordt niet langer in problemen maar in mogelijkheden gedacht. Dat is de grote winst van intervisie via de Talking Stick.

Dit is overigens niet nieuw. Het gebeurt al eeuwenlang. De Indianen gingen pas op bizonjacht nadat ze al hun twijfels in een kring in de tipi (tent) met elkaar hadden gedeeld: hoe groot is het gebied? hoe gedragen we ons in het gebied van de bizon? kan ik op jou, kun jij op mij rekenen? wat zijn jouw en mijn sterke en zwakke punten? Dan pas ben je immers sterk als team, dan pas kun je met gerust hart en krachtig gemoed de uitdaging aangaan.'

Stanley van Maaren is coach, trainer en yoga/meditatiedocent. In zijn manier van coachen stapt hij af van het instrumentele. Hij boort de diepere laag in mensen aan, op zoek naar blokkades en conditioneringen die leiden tot niet optimaal functioneren of reageren in bepaalde situaties. Stanley is ook schatgraver: exploreert met zijn cliënten de vaak onvermoede mogelijkheden van hun talenten. Hij is van huis uit technicus (ingenieur) en kwam via arbeidskunde en bedrijfskunde terecht bij de menskunde. Meer dan 25 jaar managerservaring maken dat Stanley het bedrijfsleven, met de vele onzekerheden en bedrijfspolitieke kwesties, van binnenuit kent.